

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Thesavrvs Sacrorvm Ritvvm, Sev Commentaria In Rvbricas Missalis Et Breviarii Romani

In quibus origo cuiusque Ritus, Causæ historicæ, vel mysticæ, ex maiorum ingenio, Theoria, Praxis, Obligatio, & exquisitus Vsus, additis opportunè Decretis omnibus S. Rituum Congregationis, quàm breuissimè explicantur

Gavanti, Bartolommeo

Antverpiæ, 1646

De Communione, Orationibus post Communionem, Ite missa est, vel, Benedicamus Domino, de Benedictione, & Euangelio sancti Ioannis. XIII.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40214

bat idem *lib. 2. de Missa cap. 20.* fuisse finitum totum ante Concilium Maguntiacum, in quo Festa Confessorum habentur. Putat *Innoc. III. lib. 3. c. 10.* finitum ante S. Siluestrum. Tamen vltimus, qui addidit Canoni, fuit S. Gregorius, vt dicemus: à quo, *loco citato*, dicitur fuisse à Scholastico compositus. quem putant esse Gelasium doctrina clarissimum, *Innoc. III. lib. 3. c. 10. & Honor. in Gemma an. lib. 1. cap. 90.* De Musæo Massiliensi dubitat *Pamelius in Liturgijs*, qui Scholastico sermone scripsit librum Sacramentorum circa annum 490. Vel de Victoriano Voconio Mauritanæ Episcopo, qui composuit Sacramentorum volumen, & vixit inter tempora SS. Hieronymi, & Gregorij Papæ. Sed sicuti verè compositus fuit à pluribus, ex Domini verbis; ex Apostolorum traditionibus, & sanctorum Pontificum institutionibus, iuxta Concilium Tridentinum *Sessione 22. cap. 4.* ita pars eiusdem antiquior est altera, vt patebit ex auctoribus singularum partium, de quibus in II. Parte Rubricarum generalium titulo VIII. & seq. agemus commodiùs.

f *Infra actionem.*] Hoc est Canonem, ob rationem supra allatam.

g *Communicantes*, &c.] Varietas hæc habetur in libro Sacramentorum S. Gregorij. *Microlog. cap. 12.* hæc habet: In summis Festiuitatibus quædam Canoni in illo loco, vbi dicitur, *Communicantes*, vel, *Hanc igitur oblatio-*

nem, interponimus; quæ tamen ex antiquioribus & emendatioribus Sacramentarijs interponenda esse didicimus; videlicet in Natiuitate Domini, in Epiphania, in Cæna, in Pascha, in Ascensione, in Pentecoste. quæ sanè cum nostris Missalibus cõcordant. Dantur autem casus, quòd separari debeat *Communicantes* à sua Præfatione; nam infra Octauam Ascensionis, si occurrat Festum sanctorum Philippi & Iacobi, Præfatio erit de Apostolis, *Communicantes* de Ascensione, licet in Missa nulla fiat commemoratio; idemque accedere potest in Inuentione S. Crucis, & in Missis solemnibus Votiuus, quæ dicuntur infra eandem Octauam, & habent Præfationem propriam.

Ratio verò est, quia *Communicantes* habet infra illam Octauam quasi rationem de tempore; sicut haberet etiam Præfatio de Octaua in prædictis Festis, si propriam Præfationem non haberent, vt dicitur in titulo hoc eodem *num. 3. & 4.* Et licet nulla fiat Commemoratio de Octaua, dicitur tamen *Communicantes*, sicut in Officio dicitur ad Primam, & in fine Hymnorum in prædictis Festis,

Qui victor in celum redis.

Neque enim idèò vnitur *Communicantes* Præfationi, vt simul vel dicantur, vel omitantur; sed vt faciliùs vtrumque reperias. Atque ita decreuit tandem sacra Rituum Congregatio die 28. Augusti 1627.

De Communione, Orationibus post Communionem,
Item missa est, vel, Benedicamus Domino, de Benedictione, & Euangelio S. Ioannis. XIII.

¹ **E**xpleto Canone, & alijs omnibus vsque ad Communionem, ea peracta dicitur ^h *Communicatio*, & ^l *Orationes post Communionem*, eodem

dem modo & ordine vt in principio *Missæ*: & repetito Dominus vobiscum, dicitur, ¹ *Ite missa est, vel, Benedicamus Domino*, pro temporis ratione. *Ite missa est, dicitur* ^m *quandocumque dictum est, Gloria in excelsis. Cùm non dicitur, eius loco dicitur, Benedicamus Domino. Respondetur,* ⁿ *Deo gratias. In Missis Defunctorum dicitur,* ^o *Requiescant in pace. Respondetur, Amen.*

In *Communio*.] De hac Ordo Romanus, & Antiphonar. Gregor. & cantabatur, dum populus communicabatur. tradit *Rupert. lib. 2. cap. 18.* solitam dici post cibum salutarem, in gratiarum actionem. Cælestino Demochares *Tom. 4. cap. 15.* Gregorio tribuunt auctori *Gemm. lib. 1. cap. 90.* & *Hugo Victor. de Eccles. Offic. lib. 2. cap. 11.* Deducit hunc ritum *S. Thom. 3. par. quæst. 83. art. 4.* ab Hymno dicto à Christo & Apostolis post cœnam. Nunc cantari debet post *Agnus Dei* immediatè; nisi fiat populi Communio, ad quam ea cantatur.

¶ *Orationes post Communionem.*] Idem docet *Microl. cap. 19.* quas Orationes Collectas etiam vocat Ordo Romanus. Ad complendum, titulus earum est in *Sacrament. Gregoriano.* Benedictiones appellat *VValafr. loco citato.* quæ pro communicatis dicebantur; neque alia tunc in fine benedictio dabatur populo, *Microl. cap. 21.*

¶ *Ite missa est, &c.*] A Leone institutum fuisse scribit *Radulph. Prop. vlt.* quod tamen habetur in *Liturgia sancti Petri, & expressius in constit. Apost. lib. 8. cap. 23.* & quidem in Festis, concurrente populo, dimittitur ille solemniter, nisi tristitia temporis insinuanda sit, vt in Dominicis *Quadragesimæ, & eiusmodi, in ferialibus au-*

tem, vbi deuotiorum est accessus ad Missam, ij sunt potius detinendi in diuinis benedictionibus, *Microl. c. 46.* sed Clemens vitur ijs verbis, *Ite in pace.* A Christo deducit hunc ritum *Vualdensis Tom. 3. tit. 4. cap. 44. num. 7.* qui in fine cœnæ dixit: *Surgite, eamus hinc.*

¶ *Quandocumque dictum est, Gloria.*] Docet *Microl. cap. 19. & 46.* solemnis autem est dimissio, ait *Rupert. lib. 2. cap. 20.* & gaudium sonat commune Hymno Angelico, & Cantico, *Te Deum;* vnde se inuicè consequuntur, sicut cantus Angelorum & iter Pastorū ad Christum, *Duran. l. 7 c. 1.*

¶ *In Deo gratias.*] Hoc loco vsurpari innuit *Dion. cap. 3. Eccl. Hierach. ijs verbis:* In gratiarum actionem sacram desinit, cum omni Ecclesiæ sacra plenitudine. *August. etiam Epist. 59. ad Paulinum:* Participato tanto Sacramento gratiarum actio cuncta concludit. quod *Amalar. lib. 1. cap. 34.* de hoc ritu declarat.

¶ *Requiescant in pace.*] Explicat *Duran. lib. 4. cap. 47.* vt requies concedatur, quam eis optamus. Sed antea meminere huius ritus *Steph. Eduens. de Sacr. Alt. cap. 18.*

Dicitur autem hoc loco semper in plurali numero, licet pro vno dicatur Missa.

2. Dicto ^p *Placeat, datur* ^q *Benedictio, quæ à Celebrante semper datur in Missa, præterquam in Missis Defunctorum. Deinde legitur* ^r *Euange-*

lium S. Ioannis, In principio, præmisso Dominus vobiscum, & Initium, vt moris est: quod Euangelium numquam præmittitur in Missa, nisi quando sit de Festo in aliqua Dominica, vel Feria quæ habet Euangelium proprium: quod legitur eius loco. Excipitur Dominica quarta Aduentus, cuius Euangelium non legitur in fine Missæ, quædo in ea occurrit Vigilia Natiuitatis Domini, quia nec in Officio lectum est. In tertia Missa de die Natiuitatis Domini legitur in fine Euangelium de Epiphania, Cum natus esset Iesus. Et in Dominica Palmarum in Missis priuatis legitur Euangelium quod ponitur in benedictione Palmarum, quod etiam lectum est in Officio. In Vigilijs quæ occurrunt in Quadragesima, vel Quatuor Temporibus, non legitur Euangelium Vigiliæ in fine Missæ. Et similiter in Missis Votiujs numquam legitur in fine aliud Euangelium, nisi S. Ioannis.

p Placeat.] Huius meminit *Microlog. cap. 22.* quamquam post datam benedictionem.

q Benedictio.] De hac à Sacerdote hoc loco danda indicium est in *Liturgia S. Petri, & in lib. 8. Const. Apost. cap. 23.* expressè de ea scribit *Hier. ad Rusticum Narbonensem Episcopum*, cuius verba de benedictione hac explicat *Microlog. cap. 21.* qui & addit causam; vt, qui non communicatus discedit, saltem benedictus à Sacerdote recedat. habetur etiam de *Conf. Dist. 1. Cum ad celebrandum. ex Conc. Aurelian. 1. cap. 28. & Agathen. cap. 47. ead. Dist. Missas.*

r Euangelium sancti Ioannis.] In Liturgia S. Petri habentur hæc verba in fine, *Deinde plenitudo legis, & Prophetarum.* legebatur ergo aliquid. Et *Lindanus* citat Liturgiam S. Simeonis Syracusani ante annum 800. in cuius fine Lectio iubebatur. Apud quosdam Lectio Euangelij S. Ioannis fuit in vsu, ex *Durand. lib. 4. cap. 24. & ex cap. Quidam. de Celebrat. Miss. tum in Conc. Saiegunst. tit. de Suffrag. cap. 22.* Additum ergo denuò est, quoad om-

nes, & *Burchard.* habet: vt diuinitatis & humanitatis Christi quasi circulari sigillo factò, vt opinor, toti Sacrificio extremam manum imponamus, & vt tanti beneficii iugiter recordemur, ait *Suarez p. 3. disp. 83. sect. 1.* Eius loco legitur Euangelium, quod in Officio lectum est pro nona Lectione, vt Missa concordet cum Officio; & nullum Euangelium in Missali positum præmittatur, quin aliquò modo publicetur populo in Missa, saltem per modum commemorationis in fine Missæ. Item, si quis fortasse primò Euangelium non audierit, in fine saltem Missæ audire poterit alterum, ait *Suar. loco citat.* Ex his autem ratio patet Rubricarum sequentium de Dominica quarta Aduentus, cuius Euangelium non modò non lectum est in Officio Vigiliæ Natiuitatis Domini, sed & sufficienter lectum est pridie in Missa Sabbati Quatuor Temporum.

[In terna Missa Natiuitatis Domini.] Ne in eadem Missa legatur bis idem Euangelium, legitur illud Epiphaniæ; quod & conuenit Natiuitati Christi, & in fine occasionem præbet

bet adorandi cum genuflexione, vti ad ea verba, *Et verbum caro factum est*; quando nimirum dicitur, *Et proccidentes adorauerunt eum.*

t *Euangelium Vigilie.*] Quia nec in Officio lectum est, ideo neque legitur in fine Missæ.

u *In Missis Votiuis.*] Quia Votiuæ discordant ab Officio, cuius Euangelium vel nobiliori loco in Missa le-

gendum est, vel omittendum; idcirco semper in ijs legitur Euangelium S. Ioannis.

Dicitur etiam Euangelium S. Ioannis in fine Missæ de Festo, in qua nulla fit commemoratio Feriæ priuilegiatæ, vt in tit. 7. num. 2. quando scilicet dicuntur duæ Missæ, de Festo, & de FERIA, sine vtrorumque commemoratione.

De ordinanda Missa ex supradictis Rubricis. XIV.

Supradictis Rubricis cognitis, si quis velit ordinare Missam diei, recurrat ad Ordinarium Missarum de Tempore, vel de Sanctis, secundum qualitatem Officij. Si proprium non habeat, recurrat ad Commune Sanctorum. Si de FERIA agendum sit, & propria Missa non fuerit de FERIA, dicatur Missa precedentis Dominica, omisis Gloria in excelsis, & Symbolo: praterquam Tempore Paschali, in quo semper dicitur Gloria in excelsis, vt supra, excepta Missa Rogationum: & in Aduentu^x pratermittitur Alleluia post Graduale, cum suo Versu. Si dicenda sit Missa Votiuæ, requiratur post Commune Sanctorum suo loco. Si plures Orationes dicenda sint, requirantur post Missas Votiuas, suo loco de singulis rebus singula. Si pro Defunctis dicenda sit Missa, habetur post Missas Votiuas, cum Collectis diuersis, circa finem Missalis. Ordo totius Missæ, cum Prefationibus, Canone, & alijs dicendis, habetur suo loco, cum Proprio Missarum de Tempore.

EX his colligitur, ordo Missalis quàm optimè institutus sit, in quo primùm habentur Missæ de Tempore, ab Aduentu ad Pascha, à Paschate ad Aduentum: & hæ sunt Missæ, vt ita dicam, de Vita Christi per annum distributæ. Deinde Missæ de Sanctis, ab Aduentu item ad Aduentum, siue finem Nouembris: & hæ sunt Propriæ. Tum communes de iisdem. Quarto loco Votiuæ, & pro varijs necessitatibus. Postremo loco pro Defunctis, qui extremum in pace clausurunt diem. Canon verò medium Missalis iure occupat locum cum Ordi-

ne Missæ, qui communis est omnibus Missis.

x *Pratermittitur Alleluia.*] Feriæ Aduentus sunt quasi Vigiliæ summæ Festiuitatis Natalis Domini; & in iisdem erat ieiunium, vt dicemus tit. seq. ad mœrorem representandum sanctorum Patrum expectantium Messiam. Quare sicut in Vigilijs, & alijs ieiuniorum diebus, ex *Alcuin. de Diu. Offic. cap. de Parasceue*, omittimus festiuissimum Alleluaticum melos, ita & in Ferijs Aduentus. Repete ea quæ diximus supra tit. 10. ad num. 4.

Acci-